

مدل سازی حکمرانی خوب در جمهوری اسلامی ایران

سعید واحدی^۱

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۱۹

چکیده:

حکمرانی یک مفهوم چند وجهی است که شامل تمام جنبه‌های اعمال اقتدار می‌شود به همین دلیل هر یک از ابعاد کارایی و اثربخشی به مولفه‌هایی در حوزه‌های اداری، اقتصادی، سیاسی و اجتماعی تقسیم شده است که نمایانگر تاکید این مقاله بر چند وجهی بودن حکمرانی است. بنابراین حکمرانی خوب زیرمجموعه‌ای از حکمرانی است که در آن منابع و مشکلات عمومی به طور مؤثر، کارآمد و در پاسخ به نیازهای حیاتی جامعه مدیریت می‌شوند. اشکال مؤثر دموکراتیک حکومت بر مشارکت عمومی، پاسخگویی و شفافیت متکی است. لذا عوامل مؤثر بر حکمرانی خوب مبتنی بر اندیشه‌های انقلاب اسلامی کدامند؟ فرضیه مورد تأیید قرار گرفت که با توجه به اندیشه‌های سیاسی انقلاب اسلامی ایران ظرفیت کافی برای ارائه الگوی بومی حکمرانی خوب وجود دارد. مقاله حاضر با هدف ارتقای مولفه‌های حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه‌های انقلاب اسلامی انجام می‌گردد. این مقاله به دلیل انتخاب رویکرد آمیخته اکتشافی داده‌های کیفی علاوه بر اینکه اهمیت بیشتری داشتند در توالی گردآوری داده‌ها ابتدا داده‌های کیفی و سپس داده‌های کمی گردآوری شدند. در مرحله کیفی از بین استراتژی‌های پژوهش کیفی از تکنیک فراترکیب استفاده گردید و به تدوین مدلی جامع که شامل عوامل مؤثر بر حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه‌های انقلاب اسلامی است، پرداخته شد. مصاحبه به عنوان اصلی‌ترین ابزار جمع‌آوری داده‌ها مورد استفاده قرار گرفت. حکمرانی خوب مستلزم اتخاذ رویکردی چند جانبه با چندین سیستم کنترل و توازن که می‌تواند از طریق تفکیک قوای نهادهای مختلف، از طریق مشارکت جامعه مدنی، رسانه‌ها و از طریق مشارکت یا پیمان‌هایی با بخش تجاری به دست آید.

واژگان اصلی: مدل سازی، حکمرانی خوب، حکمرانی، انقلاب اسلامی، اندیشه.

مقدمه

شناخت تدریجی جهانی نیاز به حکمرانی خوب، از دهه ۱۹۹۰ به بعد ظاهر شد. اما این اصطلاح عموماً با اهداف سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مرتبط است که برای دستیابی به توسعه ضروری تشخیص داده می‌شوند. از این رو، حکمرانی خوب فرآیندی است که در آن نهادهای عمومی، امور عمومی را اداره و منابع عمومی را به گونه‌ای مدیریت می‌کنند که موجب ترویج حاکمیت قانون و تحقق حقوق بشر (حقوق مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی) شود. در سال ۱۹۹۶، صندوق بین‌المللی پول (IMF) اعلام کرد که «ترویج حکمرانی خوب در همه جنبه‌های آن، از جمله حاکمیت قانون، بهبود کارایی، پاسخگویی بخش عمومی و مقابله با فساد عناصر اساسی یک چارچوب هستند. اقتصادها می‌توانند شکوفا شوند.» امروزه حکمرانی خوب معمولاً توسط سازمان‌های توسعه ملی و بین‌المللی استفاده می‌شود. با این حال، معنا و دامنه آن همیشه روشن نیست. در حالی که این انعطاف‌پذیری کاربرد متنی این اصطلاح را امکان‌پذیر می‌سازد، فقدان وضوح مفهومی می‌تواند منبع دشواری در سطح عملیاتی باشد. در برخی موارد، حکمرانی خوب به یک «کلمه‌ای برای همه» تبدیل شده است که معنا و محتوای خاصی ندارد (جانستون، ۲۰۰۷: ۷). محدودیت‌هایی که این پژوهش با آن‌ها مواجه بود، عبارتند از:

- چون گروه نمونه پژوهش منحصراً در بخش کیفی ۱۵ نفر از خبرگان این حوزه انتخاب شده‌اند، لذا جهت بکارگیری الگوی طراحی شده، بایستی احتیاط کرد و به بومی‌سازی آن اقدام و سپس اجرایی شود.
- همه ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های شناسایی شده یک عامل زیربنایی را در قالب حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه‌های انقلاب تبیین می‌کنند، اما قطعاً مولفه‌ها و شاخص‌های دیگری را می‌توان شناسایی نمود که به رغم تلاش فراوان همچنان مکنون مانده‌اند.
- عدم دقت آزمون در پاسخگویی
- مقاومت سلسله مراتب سازمان در خصوص اجرای پرسشنامه مذکور.

حکمرانی خوب

بانک جهانی حکمرانی خوب را برحسب سنت‌ها و نهادهایی تعریف می‌کند که اقتدار در یک کشور اعمال می‌شود. شامل ۱- فرآیندی است که توسط آن دولت‌ها انتخاب، نظارت و جایگزین می‌شوند. ۲- ظرفیت دولت برای تدوین و اجرای مؤثر سیاست‌های صحیح می‌باشد.

۳- احترام شهروندان و دولت به نهادهایی که بر تعاملات اقتصادی و اجتماعی بین آنها حاکم است. این تعریف یکی از پرکاربردترین تعاریف حکمرانی خوب است.

پیشنهاد می کند که حکمرانی خوب به "همه انواع ساختارهای نهادی که هم نتایج اساسی خوب و هم مشروعیت عمومی را ارتقا می دهند" اشاره دارد. دولت خوب همچنین با بی طرفی، جهانی گرایی اخلاقی و دستورات دسترسی آزاد همراه است. (آکرمن، ۲۰۱۶: ۱۱).

حکمرانی خوب کلید دستیابی به توسعه پایدار و رفاه انسانی تلقی می شود. مطالعات تجربی، نشان می دهد که حکمرانی خوب، بر خلاف دموکراسی سازی، تأثیرات مثبت قوی بر معیارهای اعتماد اجتماعی، رضایت از زندگی، صلح و مشروعیت سیاسی دارد (آکرمن، ۲۰۱۶: ۱۱) مطالعات حکمرانی خوب ارزیابی های زندگی را یا به طور مستقیم بهبود می بخشد، زیرا مردم از زندگی در بستر یک دولت خوب خوشحال تر هستند (اوت، ۲۰۱۰: ۷)، یا به طور غیرمستقیم به این دلیل که حکمرانی خوب مردم را قادر می سازد به سطوح بالاتری از چیز دیگری دست یابند که مستقیماً برای سلامتی آنها مهم است. این به ویژه به کنترل فساد مربوط می شود، که نشان می دهد به طور مستقیم و غیرمستقیم بر رفاه تأثیر می گذارد. عدم وجود فساد اغلب باعث افزایش کارایی بنگاه های دولتی و خصوصی و در نتیجه ایجاد شرایط مطلوب برای رشد اقتصادی می شود. همچنین شواهدی وجود دارد که سطوح بالاتر اعتماد عمومی و خاص، شادی افراد را حتی فراتر از درآمدهای بالاتر افزایش می دهد (مونجی و پپیدی، ۲۰۱۵: ۱۶). تغییرات در کیفیت ارائه خدمات دولتی به ارزیابی زندگی شهروندان کمک می کند (هلیول و دیگران، ۲۰۱۸: ۱۳).

حکمرانی خوب با مبارزه با فساد ارتباط تنگاتنگی دارد. بر این اساس، برخی از اصول اصلی حکمرانی خوب، اصول مبارزه با فساد نیز هستند. ادبیات حکمرانی خوب را با سیستم های سیاسی شناسایی می کند که عبارتند از: مشارکت؛ مطابق با حاکمیت قانون؛ شفافیت؛ پاسخگویی؛ اجماع گرا؛ عادلانه و فراگیر، موثر و کارآمد (روتشتاین و تورل، ۲۰۰۸، سازمان ملل متحد، ۲۰۰۹: ۱۸).

حجم وسیعی از ادبیات وجود دارد که پیامدهای منفی حکمرانی بد، در درجه اول به شکل فساد و فقدان حقوق مالکیت، مناطقی مانند سلامت جمعیت و دسترسی مردم به آب سالم را نشان می دهد (هالمبرگ و روتشتاین ۲۰۰۲ راج کامر، ۲۰۱۱: ۱۲). درک کیفیت ضعیف دولت، از جمله حکومت استبدادی، فساد و رکود اقتصادی، بر اینکه مردم رای می دهند و در فرآیند سیاسی مشارکت می کنند، تأثیر می گذارد (هوگه و کویتلیر، ۲۰۱۴؛ کوستادینوا، ۲۰۰۹). رابی و تورل

(۲۰۱۰) نشان می‌دهند که معیارهای حکمرانی خوب در پیش‌بینی عدم وجود درگیری‌های خشونت‌آمیز بین دولتی قوی‌تر از اقدامات برای دموکراسی است، و لاپوئنت و روتشتاین (۲۰۱۰) نتایج مشابهی را برای جنگ‌های داخلی ارائه می‌کنند. گیلی (۲۰۰۶، ۵۷) حتی نشان می‌دهد که "حکومت عمومی (ترکیبی از حاکمیت قانون، کنترل فساد و اثربخشی دولت) اهمیت زیادی و حتی فراگیر در ارزیابی شهروندان جهانی از دولت‌ها دارد." او همچنین بیان می‌کند که این متغیرهای حاکمیتی نسبت به متغیرهایی که حقوق دموکراتیک و دستاوردهای رفاهی را اندازه‌گیری می‌کنند، تأثیر قوی‌تری بر مشروعیت سیاسی دارند.

«حکمرانی در لغت به «معنای اداره و تنظیم امور» است و به رابطه میان شهروندان و حکومت‌کنندگان اطلاق می‌شود. براساس تعریف برنامه عمران سازمان ملل حکمرانی خوب عبارت است از «مدیریت امور عمومی بر اساس حاکمیت قانون، دستگاه قضایی کارآمد، عادلانه و مشارکت گسترده مردم در فرایند حکومت داری» (واحدی، ۱۴۰۱: ۲۷۵).

یافته‌ها

در مقاله حاضر، سوال اصلی "مدل سازی حکمرانی خوب در جمهوری اسلامی" مورد بررسی قرار می‌گیرد که با مدنظر قرار دادن پارامترهای مندرج در جدول زیر تنظیم می‌شود.

پارامترها	تنظیم سؤال
چه چیزی (سوال مورد مطالعه):	عوامل مؤثر بر طراحی و تدوین الگوی بررسی مولفه‌های مؤثر بر حکمرانی خوب مبتنی بر اندیشه انقلاب اسلامی کدامند؟
چه کسی (جامعه مورد مطالعه):	در این پژوهش چندین پایگاه داده و موتور جستجوی مختلف مورد بررسی قرار گرفت.
چه وقت (محدودیت زمانی):	مقالات مطالعه شده در این پژوهش از سال ۱۹۸۰ به بعد می‌باشد
چگونگی (روش فراهم‌آوری مطالعات):	روش "تحلیل اسنادی"، تحلیل داده‌هایی که بصورت ثانویه، مورد استفاده قرار گرفته است.

پایگاه داده غیر ایرانی Scopus و دو پایگاه داده ایرانی SID و magiran به منظور شناسایی و گردآوری مطالعات مختلف مورد جستجو قرار و در نتیجه این جستجو و با وارد کردن معیارهای ورود حدود ۹۴ مطالعه بررسی. واژه‌های کلیدی جستجو شده در این پژوهش بصورت جدول زیر می‌باشد.

واژه‌های کلیدی	
فارسی	انگلیسی
الگوی حکمرانی خوب	good governance
اندیشه سیاسی انقلاب اسلامی	political ideas of the Islamic Revolution

هر مطالعه‌ای که انجام می‌گردد، باید دارای اعتبار، پایایی و عینیت قابل قبول باشد؛ مطالعه کیفی و مرور سیستماتیک نیز از این امر مستثنی نیست. در مطالعات مروری سیستماتیک جستجوی جامع منجر به پیدا کردن بسیاری از مطالعات مرتبط خواهند شد ولی از آنجائی که کلیه این مطالعات از کیفیت کافی برخوردار نیستند باید پس از مرور دوباره مطالعات و استخراج نتایج هر یک از آنها، هر مطالعه پیش از ورود به ترکیب با ابزار مناسب و از نظر معیارهای تعریف شده ارزیابی شده و تنها مواردی که کیفیت مطلوب دارد وارد تحلیل شود. در این مقاله از چک لیستی که شامل معیارهای مختلف برای ارزیابی کیفیت بالا، پایین و متوسط هر یک از مطالعات اولیه می باشد، استفاده شده است. هدف از امتیاز دهی به هر مطالعه، افزایش اعتبار مطالعه با ابزار مناسب چک لیست و خروج مطالعات با کیفیت پایین از فرایند ترکیب می باشد.

در جدول زیر نمونه ای از چک لیست ارزیابی ۵ مطالعه بر اساس الگوی Carlsen و همکارانش (۲۰۰۷) آورده شده است.

ردیف	معیار مطالعه	مطالعه ۱	مطالعه ۲	مطالعه ۳	مطالعه ۴	مطالعه ۵
۱	استراتژی نمونه‌گیری	X	x	x	x	؟
۲	روش گردآوری داده	X	x	x	x	X
۳	نحوه تجزیه تحلیل داده‌ها	X	x	x	x	X
۴	تناسب طرح تحقیق با هدف تحقیق	X	x	x	x	X
۵	بیان روشن یافته‌ها	X	؟	x	x	X
۶	توجیه مناسب نتیجه تحقیق	X	x	x	x	؟
۷	تجانس بین پارادایم‌های هدایت کننده پروژه تحقیقاتی با روش‌های انتخاب شده	X	x	x	x	؟
	درجه کیفیت (بالا/پایین/متوسط)	بالا	متوسط	پایین	بالا	متوسط
	ملاحظات		نیازمند قضاوت توسط مرورگر سوم	نیازمند قضاوت توسط مرورگر سوم		نیازمند قضاوت توسط مرورگر سوم

در این مرحله منابع استخراج شده حداقل توسط دو نفر "مرورگر" به طور مستقل مطالعه و از نظر معیار های ذکر شده در جدول بالا مورد بررسی قرار گرفتند و در صورت رد شدن، دلیل مربوطه نیز ذکر می گردد. در صورت اختلاف نظر بین افراد، "مرورگر سوم" داوری خواهد کرد.

"میزان توافق" بین دو مرورگر با استفاده از آزمون کاپا تعیین میگردد. مقدار شاخص کاپا که به کاپای کوهن معروف است، بین صفر تا یک نوسان دارد. هر چه مقدار این سنجه به عدد یک نزدیک تر باشد نشان می دهد که توافق بیشتری بین رتبه دهندگان وجود دارد. اما زمانی که مقدار کاپا به عدد صفر نزدیکتر باشد، در آن صورت، شاهد توافق کمتر بین دو رتبه دهنده هستیم. در این پژوهش، شاخص کاپا ۰٫۷۱ می باشد که نشاندهنده توافق بالا بین دو مرورگر است. در نهایت، تمامی مقالات "وارد مطالعه شده" توسط یک نفر متخصص و صاحب نظر در آن زمینه کنترل و تایید می شود. منابع به صورتی در اختیار "مرورگرها" قرار می گیرند که نام مؤلف، مؤسسه و مجله مربوطه پوشانده شده باشد.

ردیف	سال انتشار	عنوان مقاله	نوع مطالعه	روش مطالعه	نوع داده	نوع روش	نوع روش
۱	2003	مبانی نظری و عملی مدیریت آموزشی در ایران	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۲	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۳	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۴	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۵	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۶	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۷	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۸	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۹	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه
۱۰	2011	مدیریت آموزشی و برنامه ریزی در مدارس	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه	کتابخانه

در جدول زیر نیز کدهای ایجاد شده همراه با مقوله‌های اصلی منسوب به هر دسته آورده شده است.

مفاهیم و کدهای شناسایی شده	مقوله کلی	مأخذ
اظهار نظر و پاسخگویی	حکمرانی خوب	L3, L4,L5, L6, L8, L9, L10, L11, L12, L14, L15, L16, L17, L18, L19, L20, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P12, P13, P14, P15, P16, P17, P18, P19, P20, P22, P23, P24, P25, P26, P27, P28, P29, P30, P31, P32
کنترل فساد		L3, L4,L5, L6, L7, L8, L9, L10, L11, L12,L13, L14, L15, L16, L17, L18, L19, L20, L21, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P14, P15, P16, P17, P19, P20, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27, P28, P29, P30, P31, P32
حاکمیت قوانین		L1, L2, L3, L4,L5, L6, L7, L8, L9, L10, L11, L12,L13, L14, L15, L16, L17, L18, L19, L20, L21, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P16, P17, P18, P21, P22, P23, P25, P27, P28, P29, P30, P31, P32
شفافیت		L1, L2, L3, L4,L5, L6, L7, L8, L9, L10, L11, L12,L13, L14, L15, L16, L17, L19, L20, L21, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P14, P15, P16, P17, P18, P19, P21, P22, P24, P25, P26, P27, P28, P29, P30, P31, P32
ثبات سیاسی و کنترل خشم		L1, L3, L4,L5, L7, L8, L9, L10, L11, L12,L13, L14, , L16, L17, L18, L19, L20, P1, P2, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P11, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P19, P20, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27, P28, P30, P31, P32
کیفیت قوانین		L2, L3, L4,L5, L7, L8, L9, L10, L12,L13, L14, L15, L16, L17, L18, L19, L20, L21, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P12, P13, P14, P15, P16, P18, P19, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27, P28, P30, P31, P32
اثر بخشی و کارایی		L2, L3, L4,L5, L6, L7, L8, L9, L10, L11, L12,L13, L14, L15, L16, L17, L18, L20, L21, P1, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, , P12, P13, P15, P16, P17, P18, P19, P21, P22, P23, P25, P26, P27, P28, P29, P30, P32
مشارکت		L1, L2, L3, L5, L6, L7, L8, L9, L10, L11, L12,L13, L14, L15, L16, L17, L18, L19, L20, L21, P1, P2, P3, P4, P5, P7, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P15, P16, P17, P18, P19,

مفاهیم و کدهای شناسایی شده	مقوله کلی	مأخذ
		P20, P21, P22, P23, P24, P25, P26, P27, P28, P29, P30, P31, P32
عدالت		L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7, L8, L9, L11, L12, L13, L14, L15, L17, L18, L19, L20, L21, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P11, P12, P13, P14, P16, P17, P18, P19, P20, P22, P23, P24, P25, P26, P27, P28, P29, P30, P31,
چشم انداز و برنامه ریزی		L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7, L8, L9, L10, L11, L12, L13, L15, L16, L17, L18, L19, L20, L21, P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9, P10, P12, P13, P14, P15, P16, P17, P18, P19, P20, P21, P22, P23, P24, P25, P27, P28, P29, P30, P31,
مسئولیت پذیری		L13, P6, P11, P12, P16, P19, P20, P21, P23, P25, P30
فقرزدایی		L10, L17, L19, L20, L21, P15, P18, P23, P32
رشد اقتصادی		L6, L13, L19, L20, L21, P15, P26, P27, P28
اخلاق محوری		L15, P4, P20, P25
توسعه نهادی		P12, P20, P29
شایسته سالاری		L6, L14, L16, L17, L19, L20, P1, P5, P7, P8, P16, P21, P32
اعتماد محوری		L2, L8, L9, L14, L17, L20, P10, P14, P17, P18, P29, P32

براساس تحلیل فراترکیب متون مرتبط انجام شده در نهایت ۱۷ شاخص شناسایی شد. برای غربالگری و حصول اطمینان از اهمیت شاخص‌های شناسایی شده و انتخاب شاخص‌های نهایی از روش دلفی فازی استفاده شده است. برای سنجش اهمیت شاخص‌ها از دیدگاه خبرگان استفاده شده است. اگر چه افراد خبره از شایستگی‌ها و توانایی‌های ذهنی خود برای انجام مقایسات استفاده می‌نمایند، اما باید به این نکته توجه داشت که فرآیند سستی کمی سازی دیدگاه افراد، امکان انعکاس سبک تفکر انسانی را بطور کامل ندارد. به عبارت بهتر، استفاده از مجموعه‌های فازی، سازگاری بیشتری با توضیحات زبانی و بعضاً مبهم انسانی دارد و بنابراین بهتر است که با استفاده از مجموعه‌های فازی (بکارگیری اعداد فازی) به پیش بینی بلند مدت و تصمیم‌گیری در دنیای واقعی پرداخت (کارامن و همکاران، ۲۰۰۹). در این مطالعه نیز برای فازی‌سازی دیدگاه خبرگان از اعداد فازی مثلثی استفاده شده است. دیدگاه خبرگان پیرامون اهمیت هر یک از شاخص‌ها با طیف فازی ۷ درجه گردآوری شده است.

مقیاس عدد فازی	مقدار فازی	متغیر زبانی
(0, 0, 0.1)	۱	کاملاً بی اهمیت
(0, 0.1, 0.3)	۲	خیلی بی اهمیت
(0.1, 0.3, 0.5)	۳	بی اهمیت
(0.3, 0.5, 0.75)	۴	متوسط
(0.5, 0.75, 0.9)	۵	بااهمیت
(0.75, 0.9, 1)	۶	خیلی بااهمیت
(0.9, 1, 1)	۷	کاملاً با اهمیت

دیدگاه ۲۴ کارشناس پیرامون هر شاخص در جدول زیر نمایش داده شده است:

فازی سازی دیدگاه پنل خبرگان برای هریک از شاخص های تحقیق

فازی سازی	کارشناس ۱	کارشناس ۲	کارشناس ۳	..	کارشناس ۲۴
Q01	(0.9, 1, 1)	(0.5, 0.75, 0.9)	(0.9, 1, 1)	..	(0.9, 1, 1)
Q02	(0.5, 0.75, 0.9)	(0.9, 1, 1)	(0.3, 0.5, 0.75)	..	(0.9, 1, 1)
Q03	(0.75, 0.9, 1)	(0.5, 0.75, 0.9)	(0.75, 0.9, 1)	..	(0.75, 0.9, 1)
Q04	(0.75, 0.9, 1)	(0.5, 0.75, 0.9)	(0.1, 0.3, 0.5)	..	(0.75, 0.9, 1)
Q05	(0.5, 0.75, 0.9)	(0.1, 0.3, 0.5)	(0.5, 0.75, 0.9)	..	(0.9, 1, 1)
Q06	(0.75, 0.9, 1)	(0.3, 0.5, 0.75)	(0.9, 1, 1)	..	(0.5, 0.75, 0.9)
Q07	(0.75, 0.9, 1)	(0.5, 0.75, 0.9)	(0.9, 1, 1)	..	(0.9, 1, 1)
Q08	(0.75, 0.9, 1)	(0.5, 0.75, 0.9)	(0.75, 0.9, 1)	..	(0.9, 1, 1)

در گام بعدی باید دیدگاه خبرگان تجمیع شود. برای تجمیع نظرات **n** پاسخ دهنده، روش های مختلفی پیشنهاد شده است. در واقع این روش های تجمیع، روش هایی تجربی هستند که توسط پژوهشگران مختلف ارایه شده اند. برای نمونه یک روش مرسوم برای تجمیع مجموعه ای از اعداد فازی مثلثی را کمینه **I** و میانگین هندسی **m** و بیشینه **u** در نظر گرفته اند.

نتایج حاصل از غربالگری شاخص‌ها (راند نخست)

شاخص‌ها	کران پایین	مقدار محتمل	کران بالا	میانگین فازی	مقدار قطعی	نتیجه راند ۱
گویه ۱	۰,۶۴۶	۰,۷۹۸	۰,۸۹۰	(0.646,0.798,0.89)	۰,۷۷۸	پذیرش
گویه ۲	۰,۶۰۴	۰,۷۵۴	۰,۸۵۴	(0.604,0.754,0.854)	۰,۷۳۸	پذیرش
گویه ۳	۰,۵۶۹	۰,۷۵۶	۰,۸۹۸	(0.569,0.756,0.898)	۰,۷۴۱	پذیرش
گویه ۴	۰,۶۲۳	۰,۷۹۶	۰,۹۱۳	(0.623,0.796,0.913)	۰,۷۷۷	پذیرش
گویه ۵	۰,۶۸۱	۰,۸۳۳	۰,۹۲۳	(0.681,0.833,0.923)	۰,۸۱۳	پذیرش
گویه ۶	۰,۶۶۰	۰,۸۲۵	۰,۹۲۳	(0.66,0.825,0.923)	۰,۸۰۳	پذیرش
گویه ۷	۰,۸۳۳	۰,۹۵۶	۰,۹۹۶	(0.833,0.956,0.996)	۰,۹۲۸	پذیرش
گویه ۸	۰,۷۷۱	۰,۹۱۷	۰,۹۸۳	(0.771,0.917,0.983)	۰,۸۹۰	پذیرش
گویه ۹	۰,۵۶۹	۰,۷۵۶	۰,۸۹۸	(0.569,0.756,0.898)	۰,۷۴۱	پذیرش
گویه ۱۰	۰,۸۱۵	۰,۹۴۴	۰,۹۹۶	(0.815,0.944,0.996)	۰,۹۱۸	پذیرش
گویه ۱۱	۰,۵۹۶	۰,۷۵۰	۰,۸۴۸	(0.596,0.75,0.848)	۰,۷۳۱	پذیرش
گویه ۱۲	۰,۷۳۳	۰,۸۹۴	۰,۹۷۱	(0.733,0.894,0.971)	۰,۸۶۶	پذیرش
گویه ۱۳	۰,۵۵۸	۰,۷۲۵	۰,۸۴۰	(0.558,0.725,0.84)	۰,۷۰۸	پذیرش
گویه ۱۴	۰,۵۶۹	۰,۷۵۶	۰,۸۹۸	(0.569,0.756,0.898)	۰,۷۴۱	پذیرش
گویه ۱۵	۰,۸۴۰	۰,۹۶۰	۰,۹۹۶	(0.84,0.96,0.996)	۰,۹۳۲	پذیرش
گویه ۱۶	۰,۷۰۶	۰,۸۷۱	۰,۹۶۵	(0.706,0.871,0.965)	۰,۸۴۷	پذیرش
گویه ۱۷	۰,۷۰۶	۰,۸۵۰	۰,۹۲۵	(0.706,0.85,0.925)	۰,۸۲۷	پذیرش

تمامی مواردی که امتیازی کمتر از ۰,۷ کسب کرده‌اند حذف می‌شوند که قابل مشاهده است که هیچ موردی حذف نشده است.

تحلیل دلفی فازی برای شاخص‌های باقی مانده در راند دوم ادامه پیدا کرد. در این مرحله ۱۷ شاخص براساس دیدگاه ۲۴ خبره مورد ارزیابی قرار گرفت. نتایج حاصل از دلفی فازی در راند دوم در زیر ارائه شده است:

میانگین فازی و غربالگری فازی شاخص‌ها (راند دو)

شاخص‌ها	کران پایین	مقدار محتمل	کران بالا	میانگین فازی	مقدار قطعی	نتیجه راند ۲
گویه ۱	۰,۶۱۳	۰,۸۱۵	۰,۸۹۸	(0.673,0.815,0.898)	۰,۸۰	پذیرش
گویه ۲	۰,۶۹۲	۰,۸۲۷	۰,۹۰۰	(0.692,0.827,0.9)	۰,۸۱	پذیرش
گویه ۳	۰,۶۳۱	۰,۸۱۰	۰,۹۲۹	(0.631,0.81,0.929)	۰,۷۹	پذیرش

شاخص‌ها	کران پایین	مقدار محتمل	کران بالا	میانگین فازی	مقدار قطعی	نتیجه راند ۲
گویه ۴	۰,۷۲۳	۰,۸۷۷	۰,۹۵۸	(0.723,0.877,0.958)	۰,۸۵	پذیرش
گویه ۵	۰,۷۲۹	۰,۸۷۷	۰,۹۵۰	(0.729,0.877,0.95)	۰,۸۵	پذیرش
گویه ۶	۰,۶۶۳	۰,۸۳۱	۰,۹۲۹	(0.663,0.831,0.929)	۰,۸۱	پذیرش

در دور دوم هیچ سوالی حذف نشد که این خود نشانه‌ای برای پایان راندهای دلفی است. بطور کلی یک رویکرد برای پایان دلفی آن است که میانگین امتیازات سوالات راند اول و راند دوم باهم مقایسه شوند.

فاصله مقدار قطعی راند نخست و راند دو

شاخص‌ها	نتیجه راند ۱	نتیجه راند ۲	اختلاف	نتیجه
گویه ۱	۰,۷۷۸	۰,۷۹۵	۰,۰۱۷	توافق
گویه ۲	۰,۷۳۸	۰,۸۰۶	۰,۰۶۹	توافق
گویه ۳	۰,۷۴۱	۰,۷۹۰	۰,۰۴۹	توافق
گویه ۴	۰,۷۷۷	۰,۸۵۳	۰,۰۷۶	توافق
گویه ۵	۰,۸۱۳	۰,۸۵۲	۰,۰۴۰	توافق
گویه ۶	۰,۸۰۳	۰,۸۰۸	۰,۰۰۵	توافق
گویه ۷	۰,۹۲۸	۰,۹۰۸	۰,۰۲۱	توافق
گویه ۸	۰,۸۹۰	۰,۸۹۰	۰,۰۰۰	توافق

در این گام خبرگان معیارها را به صورت زوجی با یکدیگر در نظر میگیرند و بر اساس طیف زیر به مقایسات زوجی پاسخ میدهند.

- **V**: عامل سطر **i** باعث محقق شدن عامل ستون **j** میشود.
- **A**: عامل ستون **j** باعث محقق شدن عامل سطر **i** میشود.
- **X**: هر دو عامل سطر و ستون باعث محقق شدن یکدیگر میشوند (عامل **i** و **j** رابطه دوطرفه دارند).
- **O**: بین عامل سطر و ستون هیچ ارتباطی وجود ندارد.

نماد گذاری عوامل

عوامل	نماد
اظهار نظر و پاسخگویی	C1
کنترل فساد	C2

C3	حاکمیت قوانین
C4	شفافیت
C5	ثبات سیاسی و کنترل خشم
C6	کیفیت قوانین
C7	اثربخشی و کارایی
C8	مشارکت
C9	عدالت
C10	چشم انداز و برنامه ریزی
C11	مسئولیت پذیری
C12	فقرزدایی
C13	رشد اقتصادی
C14	اخلاق محوری
C15	توسعه نهادی
C16	شایسته سالاری
C17	اعتماد محوری

ماتریس خود تعاملی ساختاری

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	C14	C15	C16	C17
C1		X	X	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
C2			X	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
C3				V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
C4					X	X	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
C5						X	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
C6							V	V	V	V	V	V	V	V	V	V	V
C7								X	X	X	X	V	V	V	V	V	V
C8									X	X	X	V	V	V	V	V	V
C9										X	X	V	V	V	V	V	V
C10											O	V	V	V	V	V	V
C11												V	V	V	V	V	V
C12													X	X	V	V	V
C13														X	V	V	V
C14															V	V	V
C15																O	O
C16																	O
C17																	

با تبدیل نمادهای ماتریس **SSIM** به اعداد صفر و یک بر اساس زیر ماتریس دستیابی اولیه بدست می آید.

- اگر نماد خانه **ij** حرف **V** باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه عدد صفر گذاشته می شود.
- اگر نماد خانه **ij** حرف **A** باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه عدد ۱ گذاشته می شود.
- اگر نماد خانه **ij** حرف **X** باشد در آن خانه عدد ۱ و در خانه قرینه نیز عدد ۱ گذاشته می شود.
- اگر نماد خانه **ij** حرف **O** باشد در آن خانه عدد صفر و در خانه قرینه نیز عدد صفر گذاشته می شود.

ماتریس دستیابی اولیه

	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	C11	C12	C13	C14	C15	C16	C17
C1		۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C2			۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C3				۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C4					۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C5						۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C6							۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C7								۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C8									۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C9										۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C10											۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C11												۱	۱	۱	۱	۱	۱
C12													۱	۱	۱	۱	۱
C13														۱	۱	۱	۱
C14															۱	۱	۱
C15																۰	۰
C16																	۰
C17																	

ماتریس دستیابی اولیه باید این قانون بررسی شود که اگر $i,j=1, j,k=1 \rightarrow i,k=1$ یعنی اگر معیار **A** با معیار **B** رابطه داشته باشد و معیار **B** نیز با معیار **C** رابطه داشته باشد آنگاه معیار **A** نیز باید با **C** رابطه داشته باشد.

ماتریس سازگار شده دستیابی

C1	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C2	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C3	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
C4	۰	۰	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱

در این گام مجموعه معیارهای ورودی (پیش نیاز) و خروجی (دستیابی) برای هر معیار را

محاسبه می‌شود و سپس عوامل مشترک را نیز مشخص می‌شود. در این گام معیاری دارای بالاترین سطح است که مجموعه خروجی (دستیابی) با مجموعه مشترک برابر باشد. پس از شناسایی این متغیر یا متغیرها، سطر و ستون آنها را از جدول حذف می‌کنیم و عملیات را دوباره بر روی دیگر معیارها تکرار می‌کنیم.

سطح بندی عوامل مرتبه اول

نماد	عوامل	مجموعه استرسی	مجموعه مقدم	مجموعه اشتراک	سطح
C1	اظهار نظر و پاسخگویی	C1-C2-C3-C4-C5-C6-C7-C8-C9-C10-C11-C12-C13-C14-C15-C16-C17	C1-C2-C3	C1-C2-C3	
C2	کنترل فساد	C2-C3-C4-C5-C6-C7-C8-C9-C10-C11-C12-C13-C14-C15-C16-C17	C1-C2-C3	C1-C2-C3	
C3	حاکمیت قوانین	C1-C2-C3-C4-C5-C6-C7-C8-C9-C10-C11-C12-C13-C14-C15-C16-C17	C1-C2-C3	C1-C2-C3	
C4	شفافیت	C4, C5, C6, C7, C8, C9, C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17	C1, C2, C3, C4, C5, C6	C4, C5, C6	
C5	ثبات سیاسی و کنترل خشم	C5, C6, C7, C8, C9, C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17	C1, C2, C3, C4, C5, C6	C4, C5, C6	
C6	کیفیت قوانین	C4, C5, C6, C7, C8, C9, C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17	C1-C2-C3-C4-C5-C6	C4, C5, C6	

مؤلفه‌ها	گویه‌ها	بار عاملی	آماره تی	سطح معناداری
اظهار نظر و پاسخگویی	Q01	۰/۸۴۹	۳۲/۹۸۴	۰/۰۰۰
	Q02	۰/۸۳۶	۲۸/۱۱۹	۰/۰۰۰
کنترل فساد	Q03	۰/۸۱۰	۲۷/۲۸۲	۰/۰۰۰
	Q04	۰/۸۵۴	۴۵/۲۸۳	۰/۰۰۰
حاکمیت قوانین	Q05	۰/۹۰۳	۶۹/۴۵۵	۰/۰۰۰
	Q06	۰/۸۳۶	۳۴/۰۲۶	۰/۰۰۰
شفافیت	Q07	۰/۸۳۰	۳۰/۶۱۴	۰/۰۰۰
	Q08	۰/۸۸۴	۶۳/۶۳۴	۰/۰۰۰
ثبات سیاسی و کنترل خشم	Q09	۰/۸۴۹	۴۰/۷۸۱	۰/۰۰۰
	Q10	۰/۷۶۷	۱۹/۵۷۶	۰/۰۰۰
اثربخشی و کارایی	Q11	۰/۷۳۰	۶/۴۹۱	۰/۰۰۰
	Q12	۰/۸۵۰	۷/۹	۰/۰۰۰
مشارکت	Q13	۰/۸۳۶	۱۸/۵۴۵	۰/۰۰۰
	Q14	۰/۸۰۲	۱۳/۶۹۸	۰/۰۰۰
عدالت	Q15	۰/۸۹۰	۵۷/۵۲۴	۰/۰۰۰
	Q16	۰/۸۶۸	۳۹/۷۷۰	۰/۰۰۰

۰/۰۰۰	۲۷/۴۲۸	۰/۸۶۷	Q17	چشم انداز و برنامه ریزی
۰/۰۰۰	۲۶/۴۶۳	۰/۷۷۹	Q18	
۰/۰۰۰	۱۶/۹۴۹	۰/۸۰۴	Q19	مسئولیت پذیری
۰/۰۰۰	۳۸/۶۸۶	۰/۸۸۴	Q20	
۰/۰۰۰	۲۷/۹۶۳	۰/۸۵۶	Q21	فقرزدایی
۰/۰۰۰	۴۰/۲۷۷	۰/۸۷۲	Q22	
۰/۰۰۰	۱۹/۶۰۵	۰/۷۸۰	Q23	رشد اقتصادی
۰/۰۰۰	۳۰/۹۸۳	۰/۸۲۱	Q24	
۰/۰۰۰	۴۲/۵۶۶	۰/۸۲۶	Q25	
۰/۰۰۰	۲۷/۳۷۶	۰/۷۷۵	Q26	اخلاق محوری
۰/۰۰۰	۳۳/۴۵۵	۰/۸۰۹	Q27	
۰/۰۰۰	۸/۸۳۰	۰/۶۳۱	Q28	
۰/۰۰۰	۲۳/۵۶۹	۰/۸۰۳	Q29	توسعه نهادی
۰/۰۰۰	۳۹/۹۶۱	۰/۸۵۳	Q30	
۰/۰۰۰	۸/۰۲۴	۰/۵۰۷	Q31	
۰/۰۰۰	۱۱/۳۴۸	۰/۶۳۰	Q32	شایسته سالاری
۰/۰۰۰	۳۲/۱۸۰	۰/۸۲۸	Q33	
۰/۰۰۰	۳۱/۶۶۸	۰/۸۳۶	Q34	
۰/۰۰۰	۱۲/۸۲۸	۰/۶۸۰	Q35	اعتماد محوری
۰/۰۰۰	۱۱/۷۷۲	۰/۶۷۰	Q36	
۰/۰۰۰	۲۰/۳۳۰	۰/۷۳۶	Q37	

سطح بندی عوامل مرتبه ۵

مدل بیرونی حداقل مربعات جزئی (مدل اندازه گیری)

مدل کلی

در مدل کلی تحقیق که در شکل زیر ترسیم شده است مدل اندازه گیری (رابطه هریک از متغیرهای قابل مشاهده به متغیر پنهان) و مدل مسیر (روابط متغیرهای پنهان با یکدیگر) محاسبه شده است. در این مدل که خروجی نرم افزار Smart PLS است خلاصه نتایج مربوط به بار عاملی استاندارد روابط متغیرهای تحقیق در ارائه شده است. آزمون فرضیه های تحقیق براساس

روابط هریک از متغیرها به تفکیک نیز ارائه شده است.

در این قسمت براساس نتایج حاصل شده از محاسبه کمترین مربعات جزئی براساس بارعاملی و بوت استرپینگ، فرضیه‌های پژوهش مورد بررسی قرار گرفته اند:

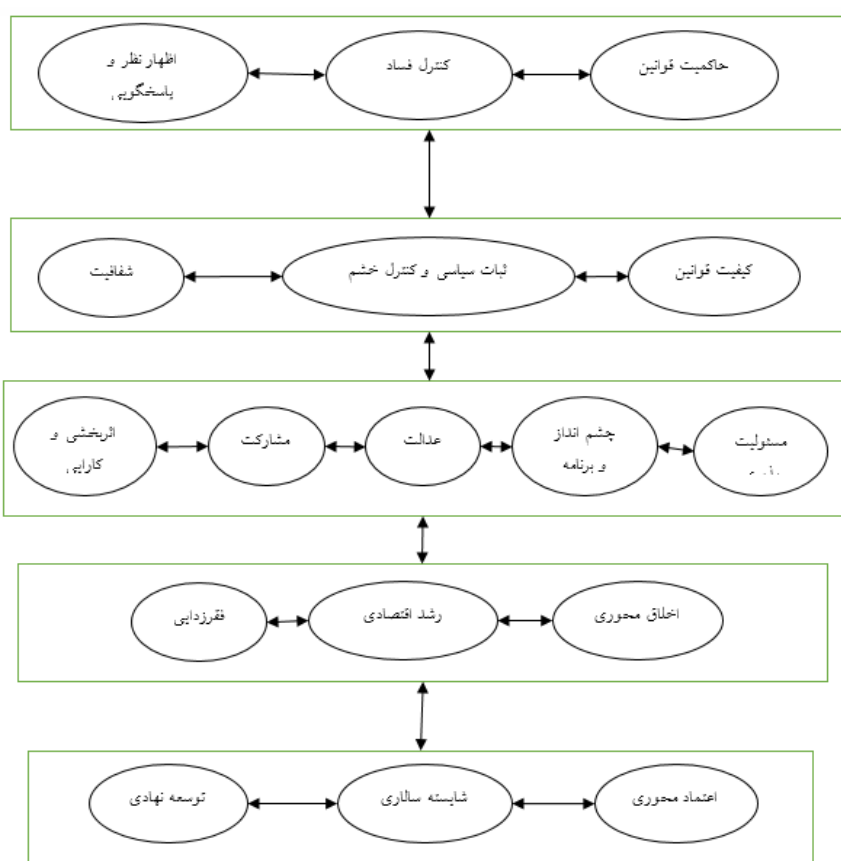
بررسی تحلیل مسیر مدل معادلات ساختاری

آماره t	ضریب مسیر	تأثیر	
		متغیر وابسته	متغیر مستقل
۱۲/۱۶۶	۰/۵۶۲	شایسته سالاری	توسعه نهادی
۳/۹۷۸	۰/۵۵۳	فقرزدایی	
۱۵/۴۶۴	۰/۵۵۷	اعتماد محوری	شایسته سالاری
۹/۱۸۷	۰/۴۴۷	رشد اقتصادی	
۲/۵۹۳	۰/۵۴۱	اخلاق محوری	اعتماد محوری
۱۳/۰۶۱	۰/۵۷۲	رشد اقتصادی	فقرزدایی
۳/۵۱۶	۰/۶۱۷	اثربخشی و کارایی	
۴/۹۲۳	۰/۶۱۲	اخلاق محوری	رشد اقتصادی
۳/۶۱۰	۰/۶۰۲	مشارکت	
۲/۸۸۰	۰/۶۱۰	عدالت	
۳/۷۱۹	۰/۷۱۰	چشم انداز و برنامه ریزی	اخلاق محوری
۲/۳۵۱	۰/۶۶۱	مسئولیت پذیری	
۱۰/۹۹۶	۰/۵۲۱	مشارکت	اثربخشی و کارایی
۴/۴۳۹	۰/۶۸۸	شفافیت	
۲/۶۹۸	۰/۶۵۸	ثبات سیاسی و کنترل خشم	مشارکت
۳/۳۷۶	۰/۷۲۹	چشم انداز و برنامه ریزی	عدالت
۴/۶۶۹	۰/۶۴۱	ثبات سیاسی و کنترل خشم	
۳/۹۵۸	۰/۵۱۹	کیفیت قوانین	چشم انداز و برنامه ریزی
۴/۹۵۵	۰/۵۳۷	کیفیت قوانین	مسئولیت پذیری
۶/۹۱۵	۰/۷۰۱	اظهار نظر و پاسخگویی	شفافیت
۴/۸۹۱	۰/۳۸۸	ثبات سیاسی و کنترل خشم	
۵/۷۴۶	۰/۶۱۵	کیفیت قوانین	ثبات سیاسی و کنترل خشم
۵/۰۶۵	۰/۶۴۲	کنترل فساد	
۵/۸۳۹	۰/۶۳۸	حاکمیت قوانین	کیفیت قوانین

آماره t	ضریب مسیر	تاثیر	
		متغیر وابسته	متغیر مستقل
۷/۸۸۳	۰/۶۵۷	کنترل فساد	اظهار نظر و پاسخگویی
۹/۲۷۱	۰/۶۸۰	حاکمیت قوانین	کنترل فساد

براساس نتایج به دست آمده همان طور که مشاهده می شود تمامی مسیرهای به دست آمده بالاتر ۰/۵ به دست آمده اند و همچنین آماره تی مرتبط با هر ضریب مسیر بزرگتر از ۱/۹۶ به دست آمده است. بنابراین تمامی روابط فرض شده در مدل مورد تأیید قرار می گیرد. براساس مدل ساختاری تفسیری، یک مدل نوآورانه برای حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه های انقلاب ارائه شد.

مدل پیشنهادی مولفه های حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه های انقلاب اسلامی

نتیجه‌گیری

در این قسمت نتیجه‌ی مقاله مورد بررسی قرار می‌گیرد و نتایج به‌دست آمده با نتایج سایر پژوهشها مقایسه می‌گردد و یافته‌های متفاوت از سایر پژوهشگران به عنوان نوآوری پژوهش حاضر ارائه می‌شود. با مرور بسیاری از مشکلاتی که اکنون نظام بودجه بندی کشور با آن مواجه است؛ نظیر بی‌عدالتی و توزیع نابرابر منابع و امکانات، عدم پاسخگویی دولت، بی‌ثباتی سیاسی بالقوه، ناکارآمدی و ناکارایی اقدامات دولت و نارضایتی مردم از کالا و خدمات ارائه شده، بی‌قانونی و حاکمیت رابطه بر ضابطه، فساد سازمان یافته، پارتی بازی، رشوه خواری و اختلاس‌های هزاران میلیاردی، بخش خصوصی ضعیف و فاقد قدرت رقابت با نهادهای دولتی، شبه دولتی یا شبه خصوصی؛ شاخص‌های حکمرانی خوب در ذهن متجلی می‌شوند.

با مشاهده گزارش نهادهای معتبر بین‌المللی، مانند بانک جهانی مشخص می‌شود که کشور ما از حیث این شاخص‌ها وضعیت مناسبی ندارد. نگاهی گذرا به این وضعیت نه‌چندان مطلوب، ما را با این واقعیت مواجه می‌سازد که بر سر راه استقرار حکمرانی خوب، موانع عمده‌ای وجود دارد.

برای بررسی همزمان، روابط همبستگی از مدلسازی معادلات ساختاری استفاده شد. براساس مدل معادلات ساختاری، توسعه نهادی بر شایسته‌سالاری و فقرزدایی تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد، شایسته‌سالاری نیز بر اعتماد محوری و رشد اقتصادی تأثیر مثبت دارد، اعتماد محوری نیز سبب تغییر مثبت اخلاق محوری می‌شود. فقرزدایی تأثیر مثبت و معنی‌داری بر رشد اقتصادی و اثربخشی و کارایی می‌شود. رشد اقتصادی بر اخلاق محوری، مشارکت و عدالت تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. اخلاق محوری تأثیر مثبت و معنی‌داری بر چشم‌انداز و برنامه‌ریزی و مسئولیت‌پذیری دارد. اثربخشی و کارایی بر مشارکت و شفافیت تأثیر معنی‌دار و مثبتی دارد. عدالت بر چشم‌انداز و برنامه‌ریزی و ثبات سیاسی و کنترل خشم تأثیر معنی‌دار و مثبتی دارد. چشم‌انداز و برنامه‌ریزی و مسئولیت‌پذیری بر کیفیت قوانین تأثیر مثبت و معنی‌داری دارند. ثبات سیاسی و کنترل خشم بر کیفیت قوانین و کنترل فساد تأثیر مثبت و معنی‌داری دارد. کیفیت قوانین بر حاکمیت قوانین، اظهارنظر و پاسخگویی بر کنترل فساد و کنترل فساد بر حاکمیت قوانین تأثیر مثبت و معنی‌داری داشته‌اند.

یافته و دستاورد نهایی پژوهش حاضر، الگویی نسبتاً جامع و کامل بر اساس الزامات و ویژگی‌های انقلاب اسلامی است و از سایر الگوهای ارائه شده توسط صاحب‌نظران با توجه به

این که برای جوامعی غیر اسلامی تدوین شده‌اند، مناسبتر است. سایر الگوهای ارائه شده برای جوامع بین المللی بوده است و اگر برخی از آن‌ها برای کشورهای اسلامی بوده است خیلی مختصر بوده‌اند و جامعیت و تعمیم‌پذیری آن‌ها بسیار کم است و نمیتوانند الگوی مناسبی برای کشور اسلامی ایران باشند.

دوم این که الگوی به‌دست آمده در مقایسه با سایر الگوها، از نظر ابعاد، مولفه‌ها و شاخص‌های بدست آمده، جامعیت بیشتری را نشان میدهد. این موضوع با برخی از پژوهش‌های داخلی و خارجی مقایسه شده است که ضمن برخورداری الگوی پژوهش حاضر از اکثر مولفه‌ها و شاخص‌های آن‌ها، تعدادی مولفه و شاخص جدید شناسایی و احصاء نموده است که نقطه قوتی برای پژوهش حاضر است و دستاورد اصلی پژوهش جامعیت الگو و بومی بودن آن برای کشور ایران بر اساس ویژگیهای فعلی انقلاب اسلامی است. نتایج به‌دست آمده از مقایسه الگوی حاضر با سایر پژوهش‌ها در زیر ارائه شده است.

مقایسه یافته‌های مقاله با سایر پژوهش‌ها

مؤلفه‌ها	پژوهش‌های انجام شده	تحقیق حاضر	رجعی و همکاران (۱۳۹۸)	امینی و همکاران (۱۳۹۸)	نجفی و همکاران (۱۳۹۸)	مقدسی (۱۳۹۸)	دوله و همکاران (۱۳۹۸)	ایلمی (۱۳۹۷)	مرادی و همکاران (۱۳۹۶)	مدظلی (۲۰۲۰)	اسپو و همکاران (۲۰۱۹)	دائمی (۲۰۱۹)	طاری (۲۰۱۸)
انتظار نظر و پاسخگویی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
کنترل فساد	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
حاکمیت قوانین	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
شفافیت	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ثبات سیاسی و کنترل خشم	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
کیفیت قوانین	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
اثر بخشی و کارایی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
مشارکت	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
عدالت	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
چشم انداز و برنامه ریزی	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*

چنان که ملاحظه می شود الگوی بدست آمده در مقایسه با سایر الگوها کامل تر و جامعتر

است. تحقیقات بررسی شده و مرتبط با حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه‌های سیاسی انقلاب اسلامی، نشان داد اولاً تحقیقات انجام شده به صورت داده بنیاد نظامند نبوده است. به این معنی که عوامل فوق برای مدل حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه‌های سیاسی انقلاب اسلامی ذکر نشده است؛ ثانیاً از همه جوانب نظیر اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و .. به موضوع حکمرانی خوب با توجه به رویکرد اندیشه‌های سیاسی انقلاب نگاه نکرده اند در حالی که به تمام جوانب پیش گفته در مقاله حاضر پرداخته شده و برای هر کدام شاخصها و مولفه‌هایی شناسایی شده است که جامعیت الگو را نشان میدهد. اما به طور کلی تحقیقات انجام شده در این زمینه تاحدودی موید شاخصها و مولفه‌های بدست آمده در این تحقیق بوده اند. ی تردید تبعیض طبقاتی و عدم مساوات اجتماعی، احساس مرارت، ناکامی و خشم را در قشرهای مختلف مردم برمی انگیزد و منشا نارضایتی و شورش علیه نظام موجود می شود. در جایی که برخی زمامداران با اشرافیگری و ویژه خواری، رعایت حقوق و حدود دیگران را نمی کنند؛ «این تجاوز به (حقوق جامعه) به تدریج دامنه نارضایتی مردم را گسترش می دهد. لذا حکومت چاره ای جز جلوگیری و سرکوب ندارد و نتیجه سرکوبی ها این است که نارضایتی بیشتر شود و حس وفاداری عده کثیری به حکومت تضعیف شود. نهایتاً اگر حکومت روش و راه خویش را تغییر ندهد با نافرمانی و طغیان مردم روبه رو می شود که این امر موجب بی ثباتی حکومت می شود. به اعتقاد یکی از جامعه‌شناسان سیاسی، در بیشتر دگرگونی‌های سیاسی همیشه باید علت شورش را در نابرابری جست وجو کرد. نابرابری سیاسی و اقتصادی را باید جنبه تقریباً ذاتی ناستواری سیاسی به شمار آورد» (عالمیان و همکاران، ۱۹۰۱:۱۹۰۱).

پیشنهادات:

- بازدید از کشورهای اسلامی و شناسایی مولفه‌های موثر بر حکمرانی خوب
- (۱) دعوت از سخن‌رانان و افراد برجسته در زمینه حکمرانی خوب و ارائه سخنرانی توسط آنها و همچنین برنامه‌های گپ و گفت آنها با اساتید برجسته در این زمینه
- (۲) ایجاد و نصب صندوق پیشنهادات و انتقادات در خصوص برنامه‌های مصوب سازمان مختل‌کننده حکمرانی خوب
- (۳) - حذف مداخلات دولت در بازارهای مختلف از جمله بازار مالی
- مجموعه ای از سیاست‌ها برای توانمندسازی دولت پیشنهاد می شود. کوچک سازی

دولت در برخی موارد یکی از شیوه های توانمندسازی دولت است، اما کوچک سازی، شایسته سالاری، تمرکززدایی، همکاری و نظارت نهادهای مدنی و استانداردهای نظام های آماری، پولی و بودجه ای مهم ترین راهکارهای توانمندسازی دولت هستند.

-تاکید بر خصوصی سازی، به طوری که اگر خصوصی سازی به دلیل فقدان رقابت یا توانایی دولت در تنظیم بازار غیر رقابتی به نتایج نامطلوب بی انجامد، دولت باید با به کارگیری سیاست های مختلف، عملکرد شرکت های دولتی را بهبود بخشد. در دوره سوم از این مسئله؛ یعنی چگونگی بهبود عملکرد شرکت های دولت غفلت می شد و در دوره دوم یکی از مسائل سیاستگذاری به حساب می آمد.

- یکی از کانال های تأثیرگذاری حکمرانی خوب بر اساس ارزش های انقلاب اسلامی طریق کاهش فقر است.

منابع

- اوت، جان (۲۰۱۰). شادی بیشتر برای تعداد بیشتر: برخی از گزینه‌های غیر بحث برانگیز برای دولت‌ها، مطالعات شادی، ۱۱(۵)، ۶۳۱-۶۴۷.
- نورث، داگلاس، جان والیس و بری وینگست (۲۰۰۹). خشونت و نظم های اجتماعی: چارچوبی مفهومی برای تفسیر تاریخ ثبت شده بشر، نیویورک: انتشارات دانشگاه کمبریج.
- جیللی، بروس (۲۰۰۶). عوامل تعیین کننده دولت، نتایج بررسی ۷۲ کشور، نشر علوم سیاسی بین المللی، جلد ۲۷، ۴۷-۶۱.
- جانستون، میشل (۲۰۰۲). حاکمیت خوب: حاکمیت قانون، شفافیت و پاسخگویی؛ مقایسه دولت‌ها، ۱۶(۵)، ۲۷-۴۲.
- رابی، نیلز و جان تنورل (۲۰۱۰). کیفیت صلح دولتی؟ بازگرداندن دولت به مطالعه درگیری‌های مسلحانه بین دولتی. برای تحویل در نشست سالانه ۲۰۱۰، انجمن علوم سیاسی آمریکا، واشنگتن دی سی آماده شد.
- رز آکرمن، سوزان (۲۰۱۶). «حکومت» به چه معناست؟، حکومت داری، ۳۰(۱)، ۲۳-۲۷.
- روتشتاین، بو و آیشا واریچ (۲۰۱۷). ایجاد حس فساد، نیویورک: انتشارات دانشگاه کمبریج.
- روتشتاین، بو و یان تنورل (۲۰۰۸). کیفیت دولت چیست؟ نظریه نهادهای دولتی بی طرف، حکومت داری، ۲۱(۲)، ۱۶۵-۱۹۰.
- سواروپ، وینایا و اندرو سونیل راجکومار (۲۰۰۲). «مخارج عمومی و نتایج: آیا حکمرانی اهمیت دارد؟» مقاله پژوهشی سیاست، شماره ۲۸۴۰ (مه). واشنگتن دی سی: گروه تحقیقات توسعه بانک جهانی، ۹۱-۱۲۰.
- عالمیان، اصغر؛ راعی، مسعود و حسین، غلام (۱۴۰۱). آسیب شناسی مبارزه با تبعیض طبقاتی بعد از انقلاب اسلامی، جامعه‌شناسی سیاسی انقلاب اسلامی، ۳(۱۱)، ۱۴۷-۱۷۰.
- کافمن، دانیل و اریت، کری و پابلو زیدو (۱۹۹۹). جمع آوری مولفه‌های حکمرانی، تحقیق در امور سیاسی، واشنگتن، گروه پژوهشی بانک جهانی توسعه، ۱۶(۴)، ۵۶-۷۴.
- کوستادینوا، تاتیانا (۲۰۰۹). خودداری یا شورش: فساد سیاسی و رای دادن در انتخابات اروپای شرقی، سیاست، ۳۷(۴)، ۶۱۹-۷۱۴.
- کمیسون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد برای آسیا و اقیانوسیه (۲۰۰۹). حکمرانی خوب چیست؟، بانکوک.

- گوشه، آر، ان و صدیقی، محمد(۲۰۱۵). فساد، حکمرانی خوب و توسعه اقتصادی، تحلیل و بررسی مطالعه موردی، انتشارات علم جهانی، ۸۳-۸۵.
- لایوئنت، ویکتور و یو روتشتاین(۲۰۱۰). جنگ داخلی اسپانیا در مقابل هارمونی سوئدی، برای نشست سالانه ۲۰۱۰ انجمن علوم سیاسی آمریکا، واشنگتن دی سی، ۱۴(۴)، ۴۴-۴۶.
- مدهانی، پ.م(۲۰۲۰). ارزش افزوده از طریق حکمروایی خوب در بخش شرکتی: نقش افشا و شفافیت، پژوهش بانک جهانی، ۲۳(۹)، ۸۶-۹۹.
- مونگیو، پیبیدی، آلینا(۲۰۱۵). فساد: حکمرانی خوب به نوآوری قدرت می دهد، طبیعت، ۵۱۸، ۷۵۳۹-۲۹۷-۲۹۵.
- واحدی، سعید(۱۴۰۱). بررسی مولفه های حکمرانی خوب از منظر اندیشه های انقلاب اسلامی، جامعه شناسی سیاسی انقلاب اسلامی، ۳(۱۲)، ۲۷۵-۲۸۸.
- هلیول، جان و همکاران(۲۰۱۸). پیوندهای تجربی بین حکمرانی خوب و سلامت ملی، اقتصاد تطبیقی، ۴۶(۴)، ۱۳۲-۱۴۶.
- هلمبرگ، سورن و نصیری طوسی، نعمه(۲۰۰۹). دستاورد بررسی سالانه علوم سیاسی (دولت با کیفیت)، ۱۲، ۱۳۵-۱۶۱.
- هوگ، مارس و کوینت لیر، الن(۲۰۱۴). مشارکت سیاسی در کشورهای اروپایی، اثر حکومت استبدادی، فساد، عدم حاکمیت و رکود اقتصادی، مقایسه سیاسی اروپا، ۱۲(۲)، ۲۰۹-۲۳۲.